

İçindekiler

Önsöz 7

BİRİNCİ KISIM

ŞANS DENİLEN ŞEYİ ANLAMAK

Bölüm 1: Şanslı Olmaya Hazırlanın	15
Bölüm 2: Bazı İnsanlar Hep Şanslıdır, Siz de Onlardan Biri Olabilirsiniz	25
Bölüm 3: Hangi İstatistikte Yer Alacağınızı Kendiniz Seçin	38

İKİNCİ KISIM

NASIL ŞANSLI OLUNUR?

Bölüm 4: Topun Gideceği Yere Gidin	57
Bölüm 5: Başkalarının Gücüne Bağlanın	70
Bölüm 6: Başkaları Zik Yapıyorsa Siz Zak Yapın.....	89
Bölüm 7: İstikrar ve Tutkunun Gücü.....	103
Bölüm 8: Bir Sepette Kaç Yumurta Var? (Ve Kaç Sepet Var?).....	128
Bölüm 9: Hayatının Fırsatını Yakalamak	146

ÜÇÜNCÜ KISIM

HEDEF ODAKLI ŞANS

Bölüm 10: Goldman Sachs'ta İşe Girmek (Veya İstedığınız Yerde).....	167
Bölüm 11: Aşkta Şanslı Olmak	188
Bölüm 12: Şanslı Çocuklar Yapın	206

DÖRDÜNCÜ KISIM

ŞANSIN ÖTEKİ YÜZÜ

Bölüm 13: Kötü Şans: En Kötü Anınız En Şanslı Anınız Olabilir, Neden?	225
Bölüm 14: Arka Bahçenizdeki Ambulans.....	241
Bölüm 15: Felakette Şanslı Olmak (Doğal veya Diğer)	260

BEŞİNCİ KISIM

BÜYÜK RESİM

Bölüm 16: Şans Yolu: Pusulanızı Bulun.....	281
Bölüm 17: Şanslı Tutum: Şansını Yaratabileceğine İnan ..	299
Teşekkür	315
Notlar	317
Yazarlar Hakkında	325

Önsöz

Film yıldızı olma hayaliyle Hollywood'a gelen ve hayatının fırsatını yakalamayı beklerken Uber araçları süren, Task Rabbit için çalışan kadınları, erkekleri bulmak için çok dolaşmanıza gerek yok. Çoğu üniversitede tiyatro okumuş ya da kendi ülkesinde sahneye konulan *Rent* müzikalinde başrol oynamış. Ve şimdi de yeteneğimi birileri fark etsin diye bekliyor.

“Kendine şanslı olma şansını vermelisin” dedi Sunset Bulvarı'nda bir kafede sıcak bir yaz akşamında tanıştığım gözleri ıslık ıslık parlayan kızıl saçlı Cassie. Barın arkasında kendi imzasını taşıyan “Moskow Mule” adını verdiği kokteylini –votka, yeşil limon ve zencefilli bira karışımı- hazırlıyordu. (Ben diyet kola istedim.) Ancak muhteşem içkiyi yapmak değildi Cassie'nin ayakta kalmasını sağlayan büyük ideal. Onunla sohbetimizde üniversiteden mezun olduğunu, Hollywood'a gelmek için külüstür arabasıyla tam 3200 kilometre yol kat ettiğini söyledi. Şimdi de ona yıldız olma fırsatı sağlayacak tesadüfi karşılaşmayı bekliyor.

“Kendime *Harrison Ford*'u hatırlatıyorum sürekli” dedi Cassie.

Ha, evet, şanslı Harrison. Efsanevi öyküsüyle film yıldızı olma hayali kuranların gözünde bir kahraman o. Harrison Ford, Los Angeles'a 1960'larda ilk vardığında oyunculuk yeteneği ile pek dikkat çekmedi. O da marangoz olarak çalışmaya başladı. Daha yolun başında genç bir yönetmen ona mutfak

dolabı yaptırmak istedi. Böylece tanışıp birbirlerini sevdiler. Daha sonra çok sınırlı bir bütçeyle çektiği filmde küçük bir rol verdi ona. Film tam altı stüdyo tarafından geri çevrildi ama sonunda muazzam bir başarı yakaladı.

American Graffiti idi çevrilen filmin adı. Yönetmen George Lucas'tı. Belki bu adı duydunuz? Birkaç yıl sonra stüdyoların pek inanmadığı başka bir filmin çekimine başladı: *Star Wars*. Ve filmde başrolü arkadaşı Harrison Ford'a verdi.

"Sen de George Lucas'ını barda bulacağını düşünüyorsun, öyle mi?" diye sordum içeceğimi doldururken Cassie'ye.

"Kesinlikle" dedi gülümseyerek.

Neden olmasındı? Şanslı olabileceği yere gelmiş. Tam burada birçok yapımcının, yönetmenin yaşadığı Hollywood tepelerinin yamacına yerleşmiş. Kim bilir Cassie'nin servis yapacağı bir sonraki kişi belki de Paramount'ta (ya da en azından Disneyland kanalında) bir yönetici olacak ve onun potansiyelini keşfedecek.

Harrison Ford'un Lucas ile tesadüfen karşılaşması onu jenerasyonunun en büyük yıldızlarından biri yapacak bir dizi fırsatlar getirdi beraberinde. O dolaplar olmasaydı kendisine uluslararası şöhret getiren *Star Wars*'ta oynama fırsatını yakalayamayacaktı. Onun yerine muhteşem Han Solo'yu oynayan, koca karbon blokları içinde dondurulan sanatçı başka biri olacaktı.

Şans olgusunun kariyerde bu kadar büyük bir rol oynaması fikri hem ümit verici ("Bana da olabilir!") hem de ümit kırıcı ("Ama ya olmazsa?"). Hollywood'ta ve daha başka yerlerde birçok insan kendi şansını kendisi yaratabileceğine inanıyor. Bu da senarist olmak isteyenlerin neden ellerinde senaryoları ile dolaştığını, yakınlık gösteren birine sunmaya hazır bir şekilde beklediklerini açıklıyor.

Kafede yüzünde kocaman gülümsemeyle dolaşan Cassie'yi izlerken, bir gün büyük ekranlarda onu görmenin mümkün olduğunu fark ettim. Ama sadece tesadüfi bir karşılaşma

değildi bunu sağlayacak olan. Hollywood'a taşınmakla, barda çalışmakla ve insanlarla (benim gibi) sohbet etmekle kendi fırsatını kendisi yaratıyordu. Ve kendi şansını yaratmak için bütün parçaları bir araya getirmişti.

Arkadaşım gelene kadar biraz daha sohbet ettik onunla. Bir zamanlar TV yapımcılığı yaptığımı keşfetti. Gecenin sonunda hesabı getirdiğinde “Nasıl o şanslılardan biri olabileceğim üzerine bir öğüdünüz var mı?” diye sordu.

“Kesinlikle olacaksınız” dedim yüreklendirici bir şekilde.

Yüklü miktarda bahşış bıraktım ve kafamda dönüp duran daha büyük bir soru işareti ile dışarı çıktım.

Her birimiz –Cassie dahil- ne yapabiliriz, neler yapabiliriz şanslılardan biri olmak için? Pek tabii, tesadüfen gelişen olayların hayatımızda rolü var ama ne yapalım deyip, elimiz kolumuz bağlı oturup bekleyemeyiz. Doğru adımları atıp yapabileceklerimizin kontrolünü ele almak gerek.

Emily Dickinson'ın şansın tesadüf olmadığını, emek isteyen bir iş olduğunu söylediği ve “Tesadüf pahalı bir gülüştür, kazanılır” diye yazdığı şiiri geldi aklıma. Hep sevmişimdir bu söylemi. Sıcak bir Los Angeles gecesinde arabama yürürken pahalı gülüşü kazanmak için ne yapılabileceğini düşündüm. Kendi şansımızı nasıl yaratabiliriz?

New York'a dönüşte arkadaşım Barnaby Marsh ile bir öğlen sonrası kahve içerken hâlâ bu soruyu düşünüyordum. Rhodos bursu alarak Oxford'ta master yapmıştı Barnaby ve hâlâ koyu çay içmeyi seviyordu. Ona eşlik etmek de hep keyif veriyor bana. Kırklı yaşların başındaydı Barnaby. Alışılmadık, özgün bir düşünüş biçimi vardı. Hem Princeton İleri Araştırmalar Enstitüsü'nde hem de Harvard Evrimsel Dinamikler Programı'nda görev yapıyordu. Diğer bir deyişle bir şeyleri anlamaya çalışırken başvurulacak bir kişiydi.

Ve Cassie'yi anlattım ona. Harrison Ford ile ilgili bilmeceyi sundum: Şu anda ünlü olan aktör-yönetmen George Lucas'la karşılaşmamış olsaydı yaşamını hâlâ çekiç sallayarak mı kazanıyor olurdu?

Bir an durdu ve uzaklara daldı soruyu düşünürken.

“Karmaşık” diyerek söze başladı nihayet. “Önceden tahmin edilemeyen olayların –Lucas'la karşılaşmak gibi- rolü olabilir. Ama yeteri kadar doğru unsuru uygun yerleştirirsen rastgele bir tesadüf olmadığını görürsün.”

Ümit vericiydi yanıtı. Şans yaratmanın doğru unsurlarının neler olabileceği üzerine düşünmeye başladım. Yetenek kesinlikle bunlardan biriydi. Çabalamak da öyle.

“Ne öğüt verirdin Cassie'ye?” diye sordum.

Çörekten bir parça kopardı ve katır kutur yedi düşünürken. Ona derdim ki, “Şans etrafımızda dolanıp duruyor, yakalanmayı bekliyor. Ne var ki, insanların çoğu yanından geçip gidiyor, orada durduğunu göremiyor. Dünyada herkese yetecek şans var,şayet nereye bakacağını bilersen.”

O halde neden hep kaçırıyoruz şansımızı? Barnaby bilimsel olarak açıklamaya başladı ve şöyle dedi: “Biyolojik olarak insan dikkat süresi aralığı, hayatta kalmak için gerekli olmayan şeyleri elemek üzere programlanmış. Şimdi bu içgüdüyü tamamen değiştirip etrafımızda olanı görüş alanımızın içine almayı öğrenmek...” dedi ve devam etti: “Etrafımız fırsat dolu, yapmamız gereken tek şey onları görmeyi öğrenmek. Herkes kendini daha şanslı yapabilir, bunun yolu var.”

Barnaby'ye göre, aktör olmak isteyen Harrison Ford da olsanız, gerçek aşkı bulmak isteyen Y kuşağı veya CEO olmayı planlayan bir şirket yetkilisi de, yaşamınızdaki olaylar üzerinde düşündüğünüzden daha çok etkiniz var. Yaptıklarımızla neleri harekete geçirebildiğimizin farkında değiliz. Ektiğimiz bir fırsat tohumunun şansa dönüşmesi bazen haftalar, aylar hatta yıllar alabilir. Şansa dönüştüğü zaman da etraftakiler

bunu tesadüfi şans olarak görebilir; ancak bu şansını biz yarat-
tık. Buna derseniz “planlanmış mutlu tesadüf” diyelim.

Barnaby Oxford’ta risk almak üzerine yaptığı araştırma-
sını, İleri Araştırmalar Enstitüsü’nde teorik şans kavramları
üzerine çalıştığını anlattı. Bu akademik çalışmalarla yeni bir
bilim, *Şans Bilimi* geliştirmeye çalışıyor.

“Şans laboratuvarım olduğunu söyleyebilirsiniz” dedi gü-
lümseyerek.

Çörekten bir, iki parça daha koparacak kadar bir süre geç-
ti sadece ve harika bir takım olacağımızı anladık ikimiz de.
Benim pratik yaklaşımım için onun teorik çalışmalarını temel
olarak kullanmaya karar verdik. Önümüzdeki yıl birlikte şans
olgusunu bütün yönleriyle –aşk, iş, finans ve aile yaşamında-
araştıracaktık. Barnaby rehberim olacaktı. Her hafta bir araya
gelip Cassie’nin nasıl o şanslılardan biri olacağı sorusunu ya-
nıtlamaya çalışacaktık.

Nihayet bulduğumuz şey ikimizi de hayrete düşürdü. Cas-
sie’yi şanslı yapacak şey ne sihir ne mutlu tesadüf ne de at nalı
ovmaktı. Onu şanslı yapacak şey doğru adımları atmasıydı.
Hadi gelin siz de bizimle heyecan verici bu keşif yolculuğuna
katılın. Ortaya çıkan yöntemler neredeyse şans getirmeyi ga-
rantiliyor Cassie’ye, Barnaby’ye ve bana... Ve size.